

UČEBNÍ OSNOVY PRO ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY

Učební osnovy
hry na smyčcové nástroje pro přípravné studium
a I. a II. stupeň základního studia a rozšířené vyučování
a hry v souboru (houslový soubor, dechový soubor),
hry v orchestru a komorní hry
pro I. stupeň základního studia na základních uměleckých školách

Hudební obor

Charakteristika hudebního oboru

Posláním hudebního oboru ZUŠ je poskytnout žákům, kteří projeví potřebné předpoklady a zájem o studium hudby, základy odborného vzdělání a vychovat z nich zaujaté hudebníky, kteří by se dovedli uplatnit v tom či onom žánru jako amatéři nebo budoucí profesionálové. To znamená vychovat mladého člověka schopného vlastního pěveckého nebo instrumentálního projevu, s rozvinutou schopností proniknout do výrazu a struktury hudebního díla, s určitým měřítkem hodnot, s nímž k hudbě přistupuje, a vědomím, že i v umění jsou tyto hodnoty výsledkem cílevědomé a ukázněné práce.

Tato výchova uskutečňuje v řadě odborných předmětů, ve kterých se intenzivním, aktivním provozováním hudby prohlubují a rozšiřují hudební znalosti a dovednosti, jež získává žák ve všeobecné hudební výchově.

Průprava k vlastnímu studiu na hudebním oboru ZUŠ představuje přípravná hudební výchova, kde se hravým způsobem ověřují a upevňují předpoklady a zájem žáků pro toto studium a v instrumentálních nebo pěveckých skupinách zjišťuje oprávněnost volby hlavního předmětu podle osobitých vloh a fyziologických dispozic žáků.

V hlavním předmětu se žáci učí zvládnout technické a výrazové prostředky zvoleného nástroje nebo zpěvu tak, aby se stal prostředníkem k vyjádření hudebních myšlenek, k reprodukci přiměřených skladeb sólových, ansámblových a komorních, popřípadě vlastní improvizaci. Seznamují se postupně s hodnotnou literaturou svého oboru, cvičí se v pohotovosti ve čtení z listu, upevňují svou paměť a své nástrojové i pěvecké schopnosti a dovednosti prakticky uplatňují podle povahy předmětu v jednoduchých improvizovaných doprovodech apod.

Důležitou složkou výchovy každého hudebníka je průprava k souhře, ať již jde o čtyřruční hru, hru v souborech, orchestru, komorní hru, sborový nebo komorní zpěv. Tyto disciplíny navazují organicky na hlavní předmět, vycházejí z praktického uplatnění instrumentálních nebo pěveckých dovedností, ale také zpětně ovlivňují intenzitu instrumentální nebo pěvecké výuky a celkového hudebního rozvoje žáka.

Hudební poznatky a prožitky získané v jednotlivých předmětech hudebního oboru ZUŠ integruje a třídí hudební nauka, jejímž hlavním posláním je vychovat z žáků hudbymilovného a kulturního člověka.

Nadání k nástrojové hře, resp. zpěvu, se skládá z řady složek, od přirozených fyzických dispozic přes schopnost pohotově číst notový zápis, míru fantazie i odvahy projevit své cítění až po hudební představivost, paměť apod. Otázky, do jaké míry je prospěšné a možné rozvíjet zaostávající složky tohoto nadání a kdy je lépe využít přirozených vloh určitého druhu, je otázkou diferenciacce mezi žáky, a to nejen diferenciacce na budoucí profesionály a amatéry, ale i uvnitř těchto skupin. V žádném případě se však nemůže týkat tato diferenciacce odbornosti výuky. Se stejnými požadavky na odbornost ze strany učitele je třeba přistupovat k té velké většině těch, kteří se budou věnovat zájmové umělecké činnosti jako výkonní amatéři, zasvěcení milovníci umění a spolutvůrci kulturního a veřejného života, jako k té menší části těch, kteří budou používat nabytých znalostí a dovedností jako základ k profesionálnímu studiu. Rozdíl bude jen v tom, že v druhém případě budeme vyžadovat navíc daleko větší míře i zvládnutí techniky, širší a závažnější repertoár a jeho dokonalé provedení.

Pro všechny absolventy hudebního oboru ZUŠ by mělo být cílem dosáhnout takového stupně technického a hudebního rozvoje, aby byli schopni samostatně hrát na zvolený nástroj, resp. zpívat, studovat nové skladby v rozsahu svých možností, uplatňovat se jako platní členové hudebních souborů zájmové umělecké činnosti, aby měli takovou schopnost hrát

nebo zpívat z listu, aby se mohli seznamovat s novou literaturou, aby byli schopni jednoduché improvizace a nejvyspělejší z nich se uplatnili i jako sólisté.

UČEBNÍ PLÁN č. 3

Hra na housle, violu ¹⁾, violoncello : pro žáky od 7 let

Délka studia : 7 let

Předmět	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1. Hra na nástroj, příprava k souhře, hra z listu ^{2) 3) 4)}	1-1,5	1-1,5	1-1,5	1-1,5	1-1,5	1-1,5	1-1,5
2. Hra v souboru, komorní hra, hra v orchestru ^{5) 6)}	-	-	1-2	1-2	1-2	1-3	1-3
3. Hudební nauka	1	1	1	1	1	-	-
Celkem :	2 - 2,5	2 - 2,5	3 - 4,5	3 - 4,5	3 - 4,5	2 - 4,5	2 - 4,5
Nepovinný předmět : sborový zpěv nebo hra na nástroj	0,5-1	0,5-1	0,5-1	0,5-1	0,5-1	0,5-1	0,5-1
hudební nauka	-	-	-	-	-	1	1

- 1/ Ke hře na violu mohou být přijati žáci po ukončení 4. ročníku hry na housle.
- 2/ Označené předměty musejí být vyznačeny v individuálním studijním plánu žáka.
- 3/ Pro nácvik skladeb s náročným klavírním doprovodem, který nelze svěřit žákům, přidělí ředitel školy korepetici v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně na jednu třídu.
- 4/ Stanovený počet hodin se vyučuje v dělených vyučovacích hodinách dvakrát týdně. Výjimku povoluje ředitel školy na návrh učitele hlavního předmětu ve zvláště odůvodněných případech.
- 5/ Má-li škola orchestr většího obsazení, vyučuje učitel jednu hodinu vyučovací navíc ve skupinách podle druhů nástrojů.
- 6/ Orchestrální nebo souborová hra může být vyučována společně pro žáky I. a II. stupně studia.

UČEBNÍ PLÁN č. 4

Hra na kontrabas : pro žáky od 10 let

Délka studia : 4 roky

Předmět	1.	2.	3.	4.
1. Hra na nástroj, příprava k souhře, hra z listu ^{1) 3)}	1-1,5	1-1,5	1-1,5	1-1,5
2. Komorní hra, soubor, orchestr ²⁾	-	1-2	1-3	1-3
3. Hudební nauka	1	1	-	-
Celkem :	2-2,5	3-4,5	2-4,5	2-4,5
Nepovinný předmět : sborový zpěv nebo hra na nástroj	0,5-1	0,5-1	0,5-1	0,5-1
hudební nauka	-	-	1	1

- 1/ Označené předměty musejí být vyznačeny v individuálním studijním plánu žáka.
- 2/ Má-li škola orchestr většího obsazení, vyučuje učitel jednu hodinu vyučovací navíc ve skupinách podle druhů nástrojů.
- 3/ Pro nácvik skladeb s náročným klavírním doprovodem, který nelze svěřit žákům, přidělí ředitel školy korepetici v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně na jednu třídu.

Učební osnova hry na housle

Charakteristika a pojetí předmětu

Housle jsou nástroj s velmi širokou možností uplatnění v sólové a komorní hře, v orchestrech symfonických, komorních, estrádních, tanečních a téměř ve všech druzích folklorních souborů profesionálních i amatérských.

Žáci základních uměleckých škol jsou již v průběhu studia vedeni k uplatnění svých dovedností na školních i veřejných vystoupeních, což je důležitým výchovným prostředkem.

Hra na housle klade značné nároky na hudební, fyziologické i intelektuální dispozice hráče. Obohacuje jeho citové vnímání a rozvíjí nejen všechny složky hudebních schopností, ale také estetické cítění a morálně volní vlastnosti potřebné k formování charakteru mladého člověka.

Učební osnovy hry na housle byly proto sestaveny tak, aby každý žák získal základy odborného vzdělání, které by mu umožnily uplatnit se podle jeho možností a zájmů jako :

- amatérovi s uplatněním v zájmové umělecké činnosti,
- pracovníku s takovou profesionální orientací, ke které je znalost hry na housle vhodným předpokladem,
- profesionálovi, který si zvolil hudbu za své životní povolání.

Metody a formy práce

Učební osnova je základní směrnici pro práci učitele v jednotlivých ročnících. Dává přehled minimální učební látky v přípravném stupni, základním studiu a ve studiu pro dospělé v základních uměleckých školách. Rozsah technických i přednesových studijních materiálů je volen tak, aby poskytoval dostatečný prostor pro vytváření kvality požadovaných výsledků. Osnovy jsou pro učitele vodítkem, nemají však omezovat tvořivou pedagogickou práci, která je podmíněna individuálními schopnostmi žáka. Zvládnutí studijních úkolů a dosažení výchovně vzdělávacího cíle v jednotlivých ročnících je pro učitele i žáka závazné a je podmínkou pro postup žáka do dalšího ročníku. Výběr a počet technických cvičení, etud, přednesových skladeb i materiálů pro souhru a hru z listu volí učitel podle náplně zvolené školy tak, aby žák dosáhl stanovených cílů a aby technický i muzikální výcvik byl v rovnováze.

Zvládne-li žák předepsanou látku svého ročníku, může přikročit k probírání studijního materiálu dalšího ročníku i v průběhu školního roku. Pro mimořádně nadané žáky na I. stupni základního studia, zařazené do rozšířeného vyučování, je určen náročnější studijní program se samostatnými učebními osnovami.

Doporučené technická a přednesová literatura slouží k základní orientaci učitele, který ji může podle svých zkušeností a individuálních potřeb žáků kombinovat, doplňovat a nahrazovat jiným přiměřeným materiálem zejména pedagogickou literaturou a novinkami našich i zahraničních hudebních nakladatelství anebo starší literaturou dostupnou v archivech a knihovnách.

Doporučená literatura pro učitele

J. Míka : Hra na housle

M. Mařák; V. Nopp : Housle

J. Brabec : Metodika počátků houslové hry

J. Beran; J. Čermák : Metodika elementární hry na housle

V. Kořínek : Metodika hry na husliach

J. Albrecht : Hra na husliach

I. Jampolskij : Osnovy skripičnej aplikatury

K. G. Mostras : Die rhythmische Disziplin des Geigers

Přípravné studium (PHV)

- příprava ke hře na nástroj

Výchovně vzdělávací cíl

- vzbudit zájem žáka o houslovou hru,
- ověřit si jeho schopnosti pro studium tohoto nástroje,
- vytvářet správné elementární návyky pro hru na nástroj bez použití notové předlohy,
- rozvíjet intonační představivost, rytmické, hudební cítění a paměť žáka,
- seznamovat žáka s notovým zápisem prázdných strun a probíraného prstokladu.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- seznámení s nástrojem, části houslí a smyčce,
- postoj při hře,
- oddělený nácvik držení houslí a smyčce,
- hra různými částmi smyčce na prázdných strunách se správnou polohou pravého lokte,
- postavení prstů levé ruky ve zvoleném prstokladu mollovém nebo durovém, při správném umístění levého lokte,
- hra pizzicato a arco,
- rozvíjení intonační představivosti napodobováním zazpívaných a zahranych tónů,
- hra písní a cvičení na jedné struně,
- správné uvolňování všech částí levé i pravé paže.

Hudební materiál

J. Beran, J. Čermák : Houslová příprava

J. Micka; M. Micková : Škola hry na housle

Výběr českých a slovenských lidových říkadel a písní

Přijímací zkouška

Jedna melodie nebo píseň na jedné struně.

Převedení hry probíraným prstokladem od prázdné struny po čtvrtý prst a zpět.

Zkoušku doplní vyjádření vyučujícího učitele o žakových předpokladech fyziologických, intonačních, rytmických, pamětních a motorických, potřebných pro další úspěšné studium hry na housle.

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

- Rozvíjet zájem žáka o houslovou hru.
- Častým předehráváním učitele vytvářet u žáka smysl pro kvalitu houslového tónu, pro vlastní sluchovou kontrolu a dále rozvíjet jeho intonační představivost.
- Vytvářet a upevňovat správné elementární návyky pro přirozené a uvolněné držení těla, pro funkci pravé i levé paže a upevňovat tyto dovednosti při hře nejjednodušších cvičení, stupnic, etud, písní a přednesových skladbiček.
- Spojoval notový zápis s fixací mollového a durového prstokladu v první poloze.
- Od počátku věnovat pozornost hře z paměti, pohotovému čtení not a rozvíjení melodické a rytmické představivosti.
- Souhru pěstovat doprovázením žáka při hře.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Uvolněné držení těla a nástroje, paže a jejich jednotlivých částí.
- Základy správných funkcí levé paže.
- Správné stavění prstů na struny.
- Fixace mollového a durového prstokladu.
- Cvičení pohyblivosti prstů.
- Základy správných funkcí pravé paže a jejich jednotlivých částí. Lehké a přirozené držení smyčce a jeho rovné vedení.
- Hra krátkých smyků středem, u žabky a u špičky.
- Détaché dolní a horní polovinou smyčce.
- Hra celým smyčcem.
- Kombinace hry polovinou a celým smyčcem.
- Hra legato.
- Správné nasazování smyčce a tvoření znějícího tónu.
- Stupnice v rozsahu jedné oktávy C, G, D, A, podle prstokladové analogie.
- Postupné přecházení na hru z not.
- Pokračovat v rozvíjení sluchové představivosti.
- Soustavná kontrola intonace a vedení žáka k intonační sebekontrolě.
- Základy hry z paměti a souhry.

Hudební materiál

Školy

O. Ševčík : op. 6, seš. 1 a 2, č. 1-17; op. 2, seš. 1, č. 3 první a druhý řádek, výběr ze smyků 1-39; op. 7, seš. 1, č. 1 a 2 ve volném tempu

J. Beran; J. Čermák : Houslová škola I do č. 18

J. Brabec : Houslová škola, seš. 1 a 2

V. Kořínek : Stupnice 1. seš.

Etudy

V. Krůček : Škola houslových etud, seš. I, č. 1-15 výběr a metodická část skupina 1 a 2 - nejméně 10 etud za rok,

J. Beran : První etudy pro nejmenší houslisty op. 16 A I – nejméně 4 etudy za rok,

V. Kořínek : Melodické etudy seš. I – nejméně 4 etudy za rok.

Přednesové skladby v mollovém a durovém prstokladu

L. Dohnal a kol. : Sborník houslových skladeb pro 1. a 2. ročník

N. Baklanova : Malá cvičení

N. Baklanova : Počáteční cvičení a přednesové skladby

J. Beran : Národní písně op. 14, I, II, III

L. Hrdina : Úsilovný muzikant

Chrestomatije I (Muzgiz)

V. Jůzek : Dvě říkadla, edice LŠU

V. Kořínek : Slovenské ľudové piesne

S. Mach : Melodická cvičení

S. Mach : Studánka op. 104, s klavírním doprovodem

J. Máslo : Povzbuzení, seš. 1. – výběr

L. Rusov : První kroky houslisty

M. Zacharinova : Sborník lehkých skladeb

J. Záděra : Už umím hrát

Počet přednesových skladeb za rok – 5 lidových písní, nebo 2 přednesové skladbičky.

Postupová zkouška

Stupnice : Dvě durové stupnice v rozsahu jedné oktávy zpaměti,
Akordy k různým stupnicím.

Etudy : Jedna etuda nebo jedno cvičení z probírané školy.

Přednes : Píseň nebo jedna skladbička hraná zpaměti.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

- Hudební projev žáka dále rozšiřovat upevňováním elementárních návyků a rozvíjením sluchové představivosti.
- Vedle stálé kontroly správného držení nástroje, vedení a dělení smyčce věnovat soustavnou pozornost zvyšování pohyblivosti prstů levé ruky, uvolňování pravé paže a rozvoji schopnosti sluchové kontroly pro třibení intonace.
- Rozvíjet smysl žáka pro kvalitu tónu a jeho základní dynamické odstíny.
- Věnovat pozornost pěstování metrického, rytmického a tempového citění žáka.
- Pokračovat ve hře písní na základě sluchové představy.
- Paměť rozvíjet i na skladbičkách přesahujících rozměr lidové písně.
- Věnovat pozornost počátkům hry z listu a souhře.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Stálé zdokonalování správných návyků při držení houslí a smyčce.
- Upevňování prstokladů dur, moll a probírání dalších podle zvolené školy.
- Chromatické posuny prstů mezi probíranými prstoklady.
- Rozvíjení pohyblivosti prstů levé ruky.
- Uvolňování pravé paže.
- Hra détaché různými částmi smyčce, dynamické vyvážení při hře not různých rytmických hodnot.
- Hra legato na jedné struně.
- Hra s přechodem přes struny – détaché, legato.
- Nácvik smyku martelé středem a horní částí smyčce.
- Stupnice podle probraných prstokladů v rozsahu jedné a dvou oktáv.
- Postupné rozvíjení intonační představivosti a osamostatňování intonační sebekontroly.
- Výraznější odstínění dynamiky p, f, mf.
- Transponování intervalů a písní na základě strunové analogie.
- Počátky hry z listu a souhry.

Hudební materiál

Školy

O. Ševčík : op. 6, seš. 2 a 3, č. 18-34

O. Ševčík : op. 7, seš. 1, č. 1-2-5-6 – výběr podle probraných prstokladů. Vycházet z volného tempa

O. Ševčík : op. 2, seš. 1, č. 3 – přechody přes struny – dokončení smyků výběrem

J. Čermák, J. Beran : Houslová škola II. díl č. 19 - 36

J. Brabec : Houslová škola seš. 3 a 4

V. Kořínek : Stupnice 1. seš.

Etudy

V. Krůček : Škola houslových etud seš. 1 č. 16 - 49 výběr a metodická část skupina 4, 4, 5 – nejméně 12 etud za rok

J. Mická : Elementární etudy seš. 1 č. 1 - 12 výběr – nejméně 5 etud za rok

V. Kořínek : Melodické etudy seš. 1 pokračování, seš. 2 výběr – nejméně 7 etud za rok

Přednesové skladby

L. Dohnal : Sborník houslových skladeb pro 1. a 2. ročník

N. Baklanova : Mazurka – Romance

J. Z. Bartoš : Intermezzo – edice LŠU

B. Dobrodinský : První vystoupení, Tři tanečky

A. Gedike : Starý tanec

K. Hába : Na prázdniny – edice LŠU

L. Josef : Drobnosti

L. Josef : Maličkosti – Pro mladé houslisty

A. Komarovskij : Kukačka, Létal holub sivý

V. Kořínek : První přednes

V. Krejza : Tři skladbičky

J. Kříčka : Malý Kubelík I op. 59

A. Ljadov : Deset ruských národních písní

S. Mach : Concertino facile, edice LŠU

J. Mická : První setkání s mistry

Mostras - Jampolskij : Sborník I

A. Móži : Drobnosti

J. Máslo : Povzbuzení II. díl

A. Rowley : Dvanáct lehkých skladeb op. 45

Výběr z uvedené literatury nebo jiné skladby technické úrovně ročníku.

Počet přednesových skladeb za rok – nejméně 2.

Postupová zkouška

Stupnice : dvě stupnice v rozsahu jedné oktávy podle probraných prstokladů

Akordy k hraným stupnicím

Etudy. 1 etuda

Přednes : 1 skladbička nebo 1 věta z concertina z paměti.

Žáci, kteří jsou doporučeni k prohloubení studiu v rozšířeném vyučování, vykonají zkoušku v rozsahu látky předepsané v učebních osnovách pro rozšířené vyučování.

3. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

- Prohlubováním a zdokonalováním technických a výrazových dovedností dát dobrý základ k tomu, aby žák podle svých schopností a zájmů mohl dál pokračovat ve studiu zaměřeném buď více k všeobecné hudební praxi nebo k prohloubení houslovému studiu v rozšířeném vyučování.
- Náročněji rozvíjet smysl žáků pro houslový tón, sluchovou představivost, upevňovat intonaci při soustavné sluchové sebekontrolě.

- Zdokonalovat výrazovou stránku přednesových skladeb, rozšiřováním dynamických odstínů hry.
- Vést žáka k uvědomělému nácviku studovaného materiálu a při rozvíjení hry z paměti účelně využívat všech jejích druhů.
- Pohotovost a smysl pro souhru dále rozvíjet hrou z listu, duet a jednodušších komorních skladeb.
- Věnovat pozornost přípravě žáků pro souborovou hru.
- Vést žáka k tomu, aby získané schopnosti a dovednosti uplatnil na veřejných vystoupeních.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Upevnění dosud probraných prstokladů a probírání dalších.
- Zdokonalování intonační a hmatové jistoty.
- Zvýšit náročnost na pohyblivost prstů levé ruky.
- Hra dvojhlasu s použitím prázdné struny a příprava hry dvojhmatů.
- Propracování a zdokonalování všech funkcí pravé paže.
- Kombinace smyků détaché, legato, martelé, nácvik staccata.
- Zdokonalování hry přes struny v détaché, legato, případně martelé.
- Rozšiřování dynamiky – crescendo, decrescendo.
- Durové stupnice podle probíraných prstokladů ve dvou oktávách, mollové v jedné oktávě a rozložené akordy k probíraným stupnicím.
- U schopnějších žáků začít s nácvikem vibrata a přípravou hry v polohách.
- Hru z listu pěstovat na snazších a rytmicky jednodušších skladbách.
- Soustavně pokračovat v souhře – dueta, tria atd.
- Paměť zdokonalovat na vybraných cvičeních a přednesových skladbách.

Hudební materiál

Školy

O. Ševčík : op. 6, seš. 3 a 4, do č. 48

O. Ševčík : op. 7, seš. 1 – 5 – 6 – výběr stupnic a akordů podle probraných prstokladů

O. Ševčík : op. 2, seš. 1, č. 4 – výběr a dokončení

J. Čermák, J. Beran : Houslová škola III. díl – s možností doplnění výběru etud V. Krůčka podle probraných prstokladů

J. Brabec : Houslová škola seš. 3 a 4

V. Kořínek : Stupnice 1. sešit.

Etudy

V. Krůček : Škola houslových etud seš. 1, etudy č. 50 – 66, seš. 2, č. 1-14 výběrem a metodická část skupina 6, 7, 8, 9.

J. Mická : Elementární etudy seš. 1

F. Wohlfahrt : op. 45 výběr podle probraných prstokladů

V. Kořínek : Melodické etudy 1 a 2 seš. pokračování výběrem

Probrat nejméně 8 etud za školní rok.

Přednesové skladby

N. Baklanova : Osm snadných skladeb – výběr

B. Bartók : Pro děti

N. Bogoslovskij : Lehké skladby – výběr

L. Burlas : Na strunách a klávesách

J. Gaust : Dvě jednovětá concertina (G dur)
 B. Gsellhofer : Dětská sonatina č. 1
 B. Gsellhofer : Rozmar - výběr
 M. Hauptmann : Tři sonatiny, op. 10
 V. Khel : Hudba našich dětí – výběr
 V. Khel : Pro radost
 V. Khel : Zbojnická – Melodie – edice LŠU
 J. Klazar : Bagatela – edice LŠU
 V. Kořínek : Tři variace
 L. Koželuh : Pastorale
 K. Krejčí : Concertino h moll, č. 1
 J. Křička : Malý Kubelík, II. op. 59 – výběr
 F. Kűchler : Concertino G dur
 B. Leopold : Nový malý Paganini
 S. Mach : První melodie mladého houslisty, op. 63
 J. Micka : Melodie mistrů – výběr
 W. A. Mozart : Menuet – Touha po jaru
 A. Móži : 10 slovenských ľudových piesní
 J. Pauer : 10 na jedné šňůrce – výběr
 O. Rieding : Concertino h moll
 M. Sedmidubský : Concertino G dur
 J. Svoboda : Concertino e moll
 O. Šimek : Concertino
 A. Švehlák : Drobnosti
 J. Vedral : Pro mladý svět – výběr

Probrat za školní rok 3 kratší nebo 2 delší přednesové skladby odlišného charakteru.

Cvičení souhry

J. Beran : Čtyři miniatury, 2 housle, edice LŠU
 J. Beran : Houslová dueta starých mistrů
 J. Beran : České tance pro dvoje housle, op. 3, seš. 2 a 3
 J. Faust : Melodická cvičení pro 2 housle a klavír
 J. Gebauer : Dvanáct duet pro začátečníky, op. 10
 J. Kalivoda : Dueta, op. 178, op. 179, op. 180
 J. Vaňhal : 24 malých duet, op. 36
 J. Kř. Vaňhal : Čtyři malá dueta, 2 housle, edice LŠU

Postupová zkouška

Stupnice : 1 durová stupnice ve dvou oktávách
 1 mollová stupnice v jedné oktávě
 Akordy k hraným stupnicím
 Etudy : 1 etuda
 Přednes : 1 skladba z paměti

Žáci, kteří jsou doporučeni pro rozšířené vyučování, vykonají zkoušku v rozsahu látky předepsané v učebních osnovách pro rozšířené vyučování.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

- Navázat na dovednosti 3. ročníku a rozšiřovat je o další technické požadavky, nutné k zvládnutí náročnějších a formou rozsáhlejších skladeb.
- Pěstovat smysl pro přesný rytmus a vystižení předepsaného tempa.
- Rozvíjet výrazové složky hry s použitím vibrata a dynamického odstínění hry.
- Dbát na kvalitu tónu a funkční uvolněnost při jednotlivých druzích smyků.
- Zvyšovat požadavky na techniku, zběhlost a pružnost prstů v tempech úměrných schopnostem žáků.
- Pro rozvíjení paměti zařazovat kratší sólové skladby, z nichž pouze některé budou určeny k veřejnému provedení.
- Uplatnění získaných nástrojových dovedností orientovat zejména na souhru, komorní hru a hru v souborech.
- Dále rozvíjet hru z listu.
- Podněcovat žáka k vlastnímu hudebnímu výrazu při hře přednesových skladeb.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Dokončení výcviku všech prstokladů v I. poloze, jejich upevnění a vzájemné spojování.
- Hra v polohách s použitím jednoduchých výměn podle zvolené školy.
- Výcvik dvojhmatů v I. poloze.
- Zvýšit náročnost na pohyblivost prstů levé ruky.
- Pěstovat celkové uvolnění pravé paže se snahou o pohybovou plynulost.
- Vzájemné kombinace smyků – détaché, legato, martelé, staccato s postupným rozvíjením dynamiky.
- Smyky v triolách s akcenty, upevňování tečkovaného rytmu, synkopické legato.
- Základy nácviку řadového staccata.
- Dokončení nácviку stupnic a rozložených akordů dur a moll v I. poloze ve smykových a rytmických obměnách. U vyspělejších žáků s přechodem do polohy.
- Nácviк vibrata se všemi žáky a jeho použití ve vhodných přednesových skladbách.
- Hru z listu procvičovat na kratších a lehčích skladbičkách.
- Stálou pozornost věnovat výcviku souhry.

Hudební materiál

Školy

- O. Ševčík : op. 6, seš. 4 – dokončit
- O. Ševčík : op. 6, seš. 6 – polohové cvičení
- O. Ševčík : op. 7, seš. 1 – pokračování výběrem
- O. Ševčík : op. 1, seš. 1 – výběr
- O. Ševčík : op. 2, seš. 1, č. 5 – výběr
- J. Brabec : Škola poloh a výměny poloh
- B. Voldan : Nová škola poloh
- V. Kořínek : stupnice 1. seš.

Etudy

- V. Krůček : Škola houslových etud, seš. 2 č. 15-32 – výběr, II. díl seš. 3 – výběr podle zvolených poloh, metodické části seš. 2, skupina 10 – 13, seš. 3 – výběr skupin podle zvolených poloh.
- F. Wohlfahrt : op. 45 č. 20-34 – výběr
- H. E. Kayser : op. 20, seš. 1 č. 1-12 – výběr

J. Mická : Etudy II. díl – výběr
V. Kořínek : Přednesové etudy – výběr

Probrat nejméně 8 etud za rok.

Přednesové skladby

A. Aljabjev : Slavíček
N. Baklanova : Allegro, Sonatina, Concertino
Ch. Dancla : Malá škola melodií, op. 123 – výběr
B. Dobrodinský : Druhé concertino D dur, op. 5
P. Essek : Concertino, op. 4
A. Janšínov : Concertino a moll
P. Jardányi : Concertino
D. Kabalevskij : Čtyři skladby
V. Khel : Concertino D dur, op. 11
K. Krejčí : Concertino G dur, č. 2
F. Kűchler : Concertino D dur
S. Mach : Concertino G dur, op. 48
S. Mach : Snadné concertino na motivy národních písní, op. 74
A. Míšek : Sonatinka
J. Mysliveček, J. V. Stamic: Dva menuety – ed. LŠU
L. Portnoff : Concertino e moll, op. 13
O. Rieding : Concertino G dur, op. 34
F. Seitz : Concertino D dur
H. Sitt : Žákovské concertino C dur, op. 104
K. Svoboda : Klasikové
A. Varlamov : Červený sarafán

Za školní rok probrat 3 kratší nebo 2 delší přednesové skladby rozličného charakteru.

Cvičení souhry

J. L. Bella : První sonáta G dur pro troje housle, op. 4
J. Beran. České tance pro dvoje housle, op. 3, seš. 2 a 3
J. Beran : Večer s tátou v duetu
J. Beran : Houslová dueta starých mistrů, seš. 2
J. Faust : Melodická cvičení pro 2 housle a klavír
J. Gebauer : Dvanáct duet pro začátečníky, op. 10
E. Hlobil : Tři bagately pro dvoje housle
J. Kalivoda : Dueta, op. 178, op. 179, op. 180
J. Klička : Scherzo pro 3 housle a klavír
J. Kowalski : Concertino pro 2 housle
V. Říhovský : Čtyři instruktivní dueta, op. 57
V. Říhovský : Tria, op. 31
E. Suchoň : Maličká som
E. Suchoň : Preletel sokol
J. Vaňhal : 24 malých duet, op. 36

Postupová zkouška

Stupnice : jedna dur a moll a rozložené akordy v rozsahu 2 oktáv.
Etudy : 1 etuda.

Přednes : 1 skladba většího rozsahu nebo 1 věta z concertina z paměti.

5. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

- Upevňovat a zdokonalovat hru v polohách a jejich výměny.
- Stupňovat nároky na techniku levé a pravé paže.
- Rozvíjet smysl žáka pro krásu a zpěvnost houslového tónu a dokonalejší provedení hudební fráze s prohloubením dynamiky.
- Poznávat literaturu různých slohových období ve skladbách sólových, komorních i pro souborovou hru tak, aby žák v průběhu 5., 6. a 7. ročníku byl seznámen se skladbami všech stylových období.
- Přiměřeně zvyšovat nároky na vystižení nálady a charakteru interpretované skladby.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Pokračování ve studiu poloh a jejich výměn podle zvoleného postupu.
- Probírání stupnic dur a moll na jedné straně od prázdné struny s přechodem do III. polohy, přehmatem a flažoletem.
- Nacvičování stupnic a rozložených akordů der a moll přes 2 oktávy s výměnou do polohy – détaché, legato, v rytmických obměnách.
- Procvičování dvojmatů a melodických ozdob.
- Zdokonalování smyků détaché, legato, martellé, staccato i ve vzájemných kombinacích a rytmických obměnách.
- Návěst spiccata.
- Pokračování v návěsti výrazových složek hry, práce se smyčcem se zaměřením na výměnu smyku, vibrata, dynamiky.
- Vedení žáka k pochopení základů interpretace skladby určitého slohového období.
- Usměňování žáka k správnému postupu při domácím cvičení.
- Pokračování ve hře z listu a souhře.

Hudební materiál

Školy

O. Ševčík : op. 6, seš. 6 a 7, výběr podle studia zvolených poloh

O. Ševčík : op. 7, seš. 1 a 2, výběr podle potřeby

O. Ševčík : op. 1, seš. 1 – pokračování výběrem

O. Ševčík : op. 2, seš. 1, č. 5 – výběr

J. Brabec : Škola poloh – pokračování

J. Brabec : Studium stupnic a akordů

B. Voldán : Nová škola poloh

V. Kořínek : Stupnice 2. sešit

Etudy

V. Krůček : Škola houslových etud, seš. 2, č. 26 - 52 výběrem

seš. 3 nebo 4 – výběr podle studia zvolených poloh a metodická část seš. 3. nebo 4. výběr skupin podle zvolených poloh

F. Wohlfahrt : op. 45, seš. 2 – výběr

H. E. Kayser : op. 20, seš. 2 – výběr

V. Kořínek : Přednesové etudy – výběr

Za školní rok 6 – 8 etud podle jejich rozsahu.

Přednesové skladby

N. Baklanová : 2 etudy
M. Balakirev : Polka
J. Bažant : Sonatina
L. van Beethoven : Menuet G dur
Chr. W. Glück : Menuet
G. F. Händel : Largo
A. Hunter : Concertino G dur
A. Komarovský : Concertino A dur
N. Kubát : 13 malých koncertních kusů. op. 20 – výběr
S. Mach : Concertino A dur, op. 60
J. Mařák : Classique et moderne, seš. 7 – čeští klasikové – výběr
J. Mařtalíř : Concertino e moll; Menuety starých mistrů
J. Míčka : Druhé melodie mistrů
V. Míčka : Concertino
L. Portnoff : Ruská fantazie č. 11 a moll, č. 2 d moll
J. Rameau : Gavota
F. Seitz : Koncert G dur

Za školní rok žák nastuduje nejméně 2 skladby, z toho 1 rozsáhlejší s použitím poloh.

Cvičení souhry

J. L. Bella : Druhá sonáta Es dur pro troje housle, op. 13
A. Corelli : Šest komorních sonát pro dvoje housle a violoncello, op. 4
Ch. Dancla : Malá škola melodií, op. 129
L. Ditters z Dittersdorfu : Anglické tance pro dvoje housle a violoncello – edice LŠU
J. B. Foerster. Malá suita pro dvoje housle, op. 183
J. B. Foerster : Mladým houslistům
E. Hlobil : Pět invencí pro dvoje housle
B. Kotmel : Skladby pro houslový soubor II
F. Mazas : 12 snadných duet, op. 38, seš. 2
J. Pařha : České národní písně pro troje housle, seš. 1-5
M. Pelikán : Malý koncert pro troje housle
I. Pleyel : 6 duet pro dvoje housle, op. 24; 6 snadných a progresivních duet, op. 48
I. Pleyel : 6 trií pro dvoje housle a violoncello
J. Polívka : Scherzo pro troje housle a klavír
J. Rauscher : Houslová kvarteta
V. Říhovský : nálady pro čtyři housle, op. 39
J. Snížková : Barevné stužky – dvoje housle – edice LŠU
K. Stamic : Duo pro dvoje housle – edice LŠU
J. K. Vaňhal : Patero duet, op. 56; Snadná tria

Postupová zkouška

Stupnice : 1 stupnice dur a 1 moll s rozloženými akordy v rozsahu 2 oktáv s přechodem do polohy
Etudy : 1 etuda
Přednes : 1 skladba, případně věta z concertina z paměti.
Ukázka hry z listu na snadné skladbě.

6. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

- Postupně zdokonalovat techniku levé ruky
- Upevňovat intonační jistotu a představivost při hře v polohách při důsledné sluchové sebekontrolě.
- Zvýšenou pozornost věnovat kvalitě tónu.
- Stupňovat nároky na přednesovou stránku hry.
- Rozšiřovat hudební obzor žáka poznáváním dalších slohových období.
- Rozvíjet schopnost žáka k samostatnému studiu.
- Cvičit hudební paměť žáka na rozsáhlejších skladbách.
- Dále pěstovat hru z listu a souhru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Pokračování v nácviku trylků a dvojhmatů.
Cvičení hry v rychlejších tempech a náročnějších rytmech.
- Soustavné procvičování dosud probraných poloh a nácvik dalších i jejich výměn.
- Studium stupnic a akordů přes 3 oktávy od G struny v chromatickém postupu.
- Zrychlování détaché a légata přes struny v různých částech smyčce, řadového staccata a spiccata.
- Uplatňování správného vibrata ve spojení s prohloubením kvality tónu a přednesu.
- Zařazování skladeb různých slohových období do studijního plánu žáka.
- Zadávání lehkých skladeb k samostatnému studiu.
- Cvičení hry z listu na snadných skladbách.

Hudební materiál

Školy

O. Ševčík : op. 6, seš. 6 a 7 – dokončení

O. Ševčík : op. 7, seš. 2 – výběr

O. Ševčík : op. 2, seš. 1, č. 5 – dokončení, č. 7 – výběr

O. Ševčík : op. 1, seš. 1 – pokračovat výběrem

J. Brabec : Škola poloh – pokračovat podle metodického postupu učitele

J. Brabec : Studium stupnic a akordů

B. Voldan : Nová škola poloh

V. Kořínek : Stupnice 2. seš.

Stupnice

Dur i moll v rozsahu 1 oktávy po 1 struně od prvního a druhého prstu do třetí a páté polohy.

Nižší stupnice dur ve 3 oktávách a rozložené akordy.

Etudy

V. Krůček : Škola houslových etud, seš. 2, č. 33-52 dokončení výběrem, seš. 3 a 4 výběr etud podle zvolených poloh a metodická část seš. 3 a 4 výběr skupin podle zvolených poloh.

H. E. Kayser : op. 20, seš. 2 – výběr

Za školní rok probrat asi 6 – 8 etud podle jejich rozsahu.

Přednesové skladby

N. Baklanová : Staccato etuda

Ch. Beriot : Italské melodie

A. Corelli. Adagio – Allegro – edice LŠU
Ch. Dancla : Malá škola melodií, 3. sešit
F. Domažlický : 3 skladby – Noc moto
J. L. Dusík : Menuet
Z. Fibich : Sonatina d moll, op. 27
J. Chalupper : Moto perpetuo
L. Jansa : Concertino D dur, op. 54
E. Jenkinson : Rej skřítků
N. Kubát : 13 malých koncertních kusů, op. 20 – výběr
F. Kuchler : Koncerty, op. 12 a 15
S. Mach : Na koncertním pódiu
S. Mach : Sonatina facile, op. 66
S. Mach : Concertino a moll
O. Rieding : Concertino D dur, op. 36
F. Seitz : Koncert g moll
R. Schumann : Snění
A. Simenetti : Madrigal
A. Vivaldi : Koncert G dur
B. Voldan : 80 písní

Za školní rok nastudovat nejméně 2 přednesové skladby s požitím výměn poloh, 1-2 skladby na souhru a probrat několik snadnějších skladeb pro poznání literatury.

Cvičení souhry

J. Bartoš : 4 dueta pro dvoje housle, seš. 1 a 2
K. Bastl : 3 koncertní dueta, op. 26
B. Campagnolli : 6 duet, op. 14
L. J. Dusík : Sonata pro klavír s obligátním doprovodem houslí a violoncella
L. Jansa : 6 duet pro dvoje housle, op. 46
L. Jansa : 6 duet, op. 81
A. Jarczebský : Koncert pro troje housle
J. V. Kolivoda : 3 houslová dueta, op. 180
J. V. Kalivoda : Dueta, op. 70
B. Kotmel : Skladby pro houslový soubor III
J. Maštaliř : Houslový kvartet
F. Mazas : 9 elementárních duet, op. 86, seš. 2 a3
F. Mazas : 3 progresivní dueta, op. 62
I. Pleyel : 6 duet pro dvoje housle, op. 23 a 24
J. Kř. Vaňhal : Téma s variacemi
A. Vivaldi : Koncert a moll pro dvoje housle

Postupová zkouška

Stupnice : 2 durové stupnice přes 3 oktávy a rozložené akordy.
Etudy : 1 etuda.
Přednes : 1 skladba z paměti
Prokázat schopnost hry z listu na krátké skladby úrovně 3. ročníku.

7. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

V 7. ročníku se uzavírá základní hudební vzdělání žáka. Proto je třeba upevňovat dosavadní získané dovednosti a návyky

- rozvíjet technickou zručnost a tónovou kulturu žáka
- uplatňovat hlavní zásady při interpretaci skladeb různých žánrů a stylů v sólové a komorní hře
- vést žáka k samostatnému studiu skladeb a ke snaze o vlastní hudební projev
- rozšiřovat a upevňovat zájem žáka o hudební a kulturní život.

Získané dovednosti by měly být dostatečným základem k tomu, aby žák mohl s úspěchem pokračovat ve studiu na II. stupni ZUŠ nebo je uplatnit v souborech zájmové umělecké činnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- Soustředění na tónovou a intonační sebekontrolu zejména ve vyšších polohách.
- Všestranné rozvíjení techniky levé ruky na probíraných hudebních materiálech.
- Zkvalitnění výrazové stránky houslové hry zdokonalováním výměny smyku, probraných i dalších smyků včetně spiccata, sautillé, dynamiky, agogiky, vibrata a frázování.
- Uplatňování účelných nácvikových způsobů získání schopností samostatného nastudování skladeb.
- Rozvíjení hudební paměti s využitím všech jejích druhů a probouzení vlastního hudebního projevu.
- Zařazování nahrávek vynikajících houslistů používat k poznávání různých stylů a žánrů.
- Využívání návštěvy koncertů k rozšiřování hudebního rozhledu žáka.

Hudební materiál

Školy

O. Ševčík : op. 1, seš. 1 – pokračování

O. Ševčík : op. 8 – výměny poloh

O. Ševčík : op. 2, seš. 1, č. 7 dokončit, č. 11 - výběr

J. Brabec : Škola poloh

J. Brabec : Studium stupnic a akordů – pokračování

B. Voldán : Nová škola poloh

V. Kořínek : Stupnice 2. sešit

Stupnice

Stupnice a akordy dur a moll v rozsahu 3 oktáv v jednoduchých smykových obměnách.

Etudy

V. Krůček : Škola houslových etud, seš. 3 a 4 – výběr etud podle studia zvolených poloh a metodická část seš. 3 a 4 výběr skupin podle studia zvolených poloh.

F. Mazas : op. 36, seš. 1 – výběr

Za školní rok učitel probere se žákem 6 - 8 etud.

Přednesové skladby

J. B. Accolay : Concertino a moll

K. Bendl : Kavatina

L. Boccherini : Menuet
A. Corelli : Sonáty - výběr
A. Dvořák : Sonatina G dur, op. 100
A. Dvořák : romantické kusy č. 1
L. Janáček : Romance
J. Kocian : Melodie
A. Komarovskij : Koncert e moll
K. Krejčí : Concertino B dur č. 3
S. Mach : Concertino h moll
B. Martinů : Sonatina
J. Mařák : Classique et moderne – výběr přístupných skladeb
W. A. Mozart : Malý koncert
N. Paganini : Téma s variacemi – edice LŠU
C. Palkovský : Sonatina, op. 138
O. Rieding : Concertino v uherském slohu, op. 21
O. Rieding : Concertino D dur, op. 5
F. Seitz : Žákovský koncert D dur, op. 7, č. 5
F. Seitz : Koncert D dur, op. 15, č. 4
F. Schubert : Sonatiny, op. 137, č. 1 a 3
J. V. Stamic : Koncert B dur – edice LŠU
A. Vivaldi : Koncert E dur, op. 3, č. 12

Cvičení souhry

viz 6. ročník

Závěrečná zkouška

Stupnice a akordy : 1 durová a 1 mollová přes 3 oktávy

Etudy : 1 etuda

Přednes : 1 přednesová skladba nebo 1 věta ze sonáty či koncertu

Ukázka hry z listu úrovně 4. ročníku.

Závěrečnou zkoušku lze nahradit veřejným absolventským vystoupením v sólové nebo komorní hře.

Učební osnova hry na violu

Charakteristika a pojetí předmětu

Altový člen rodiny smyčcových nástrojů houslového typu – viola – plní ve sboru těchto nástrojů funkci spojujícího zvukového článku mezi vrchními a spodními hlasy. Má zde proto své nezastupitelné místo ať již v komorním nebo souborovém obsazení. Pro své charakteristické zvukové zabarvení bývá viola již od dob Telemannových exponována také do náročných partů sólových, komorních i orchestrálních.

Cílem studia hry na violu na ZUŠ je především výchova hráčů pro školní, později amatérské soubory a orchestry. Pro mimořádně nadané žáky, kteří se připravují k profesionálnímu studiu hry na violu, je určen náročnější studijní program se samostatným učebním plánem a učebními osnovami. Oproti hře na housle klade hra na violu na hráče zvýšené fyzické nároky ať již v namáhavějším držení nástroje, ve větším rozpětí a větším tlaku na struny, odlišné technice ovládání nástroje a též čtení not v altovém klíči. z toho důvodu je třeba pro vyučování hry na violu vybírat žáky s dostatečně velkou rukou a pevnými prsty. Velikost nástroje a smyčce volit podle fyzické vyspělosti žáka. Jsou to žáci, kteří

absolvovali 4. ročník hry na housle a u nichž si učitel v závěru tohoto ročníku ověřil jejich schopnosti, předpoklady a zájem o hru na violu.

Učební osnovy hry na violu proto navazují na znalosti a dovednosti získané v předchozím studiu hry na housle. Učení osnovy jsou směrnici pro práci učitele.

Metody a formy práce

K základní orientaci učitele souží doporučená literatura, kterou může podle svých zkušeností a individuálních potřeb jednotlivých žáků volně kombinovat, doplňovat a nahrazovat jiným přiměřeným materiálem. učitel si může sám volit metody a formy výchovně vzdělávací práce, které vedou ke splnění vyučovacích cílů. Zvládne-li žák potřebnou látku svého ročníku, může učitel přikročit k probírání studijních úkolů dalšího ročníku. Přitom dbá, aby technický a muzikální výcvik byl v rovnováze. Ve výjimečných případech, kdy je žák přijat bez průpravy ve hře na housle, zvolí učitel individuální postup podle druhu a míry jeho předcházející hudební průpravy.

5. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Seznámit žáka se specifickým způsobem hry na violu. Pěstovat violový tón a čtení notového zápisu v altovém klíči. Získané dovednosti uplatnit nejprve na snazších violových skladbách, později jich využít k rozvíjení techniky i hudebního projevu žáka. Pěstovat hru z listu v altovém klíči a připravovat žáka pro komorní i orchestrální hru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

1. Správný a uvolněný postoj s držení violy a smyčce.
2. Správná funkce levé paže - její celková uvolněnost
 - její poloha
 - postavení a kladení prstů na struny
 - fixace prstokladů
 - důkladná a stálá práce na intonaci
3. Správná funkce pravé paže - celková uvolněnost
 - ovládání smyčce ve všech jeho částech (détaché, legato, staccato, martelé a jejich kombinace)
4. Tvoření tónu, dynamika, vibrato
5. Čtení a hra v altovém klíči, pohotové čtení a hra při přechodu do G klíče, hraní v polohách zpaměti.
6. Rozvíjení prstové zručnosti.
7. Trylek, melodické ozdoby.
8. Hra dvojhmatů a jednoduchých akordů.
9. Stupnice a akordy dur – moll přes 2 oktávy i s přechodem do poloh dle zvolené školy.
10. Soustavné rozvíjení hry zpaměti.
11. Hra snazších skladeb z listu.
12. Zapojení žáků do komorních souborů a orchestrů s nácvikem příslušných violových partů.

Hudební materiál

- G. Bezrukov, K. Oznobišče: Škola dlja alta
A. B. Bruni : Škola hry na violu (V. Borisovskij)
A. Hyksa : Technická cvičení, 1. díl
H. Klingenföld : Violaschule für Violinspieler (Ed. Breitkopf)

A. Kolář : Škola hry na violu, Supraphon
J. Michálek : Škola hry na violu
Országh Tivader : Brácsaiskola
R. Řeháková : Technická cvičení a etudy pro violu v 1. poloze
H. Sitt : Bratschenschule (Hermann)
H. Schradieck : Technická cvičení, I. díl
F. Špindler : Viola-Technik, seš. I (výběr)
O. Ševčík : op. I, seš. I, čís. 1-5 (zvláštní pozornost věnovat č. 5),
op. 2, op. 6
(přepsané do altového klíče)

Stupnice a akordy

Stupnice a akordy dur a moll podle zvolené školy.

Etudy

H. Kayser : Etudy, op. 20 (výběr)
K. Moravec : Vybrané etudy a studie, I. díl (Kayser-Mazas) – výběr
Wohlfahrt F. : Etudy, op. 45 (violový přepis)

Přednesové skladby

Skladby menšího rozsahu

Baroko :

J. Hasse : Bourée a menuet, Muzgiz, Moskva
J. S. Bach : Bourée ” ”
G. Tartini : Sarabanda ” ”
B. Marcello : Scherzando ” “
A. Vivaldi : Largo a allegro, Muzgiz, Moskva
M. Marais : 5 starofrancouzských tanců
H. Purcell : Arie a tance (polské vydání)
Ch. W. Gluck : Gavotte, in : Klasische Stücke I, Peters, 5.-7. roč.
J. S. Bach : Gavotte “
G. F. Händel : Menuett “
A. Corelli : Adigio, Allegro “
P. Locatelli : Aria “
J. S. Bach : Bourée, in : Klasische Stücke II, Peters, 5.-7. roč.
G. F. Händel : Menuett “
A. Vivaldi : Giga “
J. S. Bach : Sarabanda Klas. Stücke III, Peters, 5.-7. roč.
G. F. Händel : Courante “
J. B. Lully : Air “
J. F. Rameau : Les tendres plaintes “
G. Martini : Menuett “
Chrestomatija (Bach, Telemann) 5.-7. roč., Muzgiz, Moskva

Klasicismus :

Klassische Stücke III (Mozart, Beethoven, Kalivoda, Schubert), 5.-7. roč., Peters

Romantismus :

A. Dvořák : Když mne stará matka
P. I. Čajkovskij : Ukolébavka, Muzgiz Moskva

J. Brahms : Valčík č. 15
H. Sitt : Albumblätter, Peters
A. Rubinstein : Melodie

Moderna :

Chrestomatija (Prokofjev, Stravinskij, Bartók, Šostakovič, Rebikov, Hindemith), Muzgiz Moskva, 5.-7. roč.
T. Brodsky : Hudba pro violu, 12 skladeb, Musica Budapest
M. Moyzes : 3 bagattely
L. Stepanov : 3 miniatury, Muzgiz Moskva

Sonáty :

A. Matz : Mixolydische Sonatine, Peters

Koncerty :

A. Vivaldi : Koncert C dur, Muzgiz Moskva

Cvičení souhry

J. Fr. X. Sterkel : Tři dua pro dvě violy (NDR)
I. Pleyel : Duetta
J. Gebauer : Duetta
J. V. Kalivoda : Tři duetta
A. Matz : 11 duett
G. Haselmeier : 10 duett

K dosažení stanovených cílů učitel určí počet a zaměření etud podle náplně zvolené školy : 6-8 etud, 2-3 skladby přednesové menšího a jednu skladbu většího rozsahu.

Postupová zkouška

1 stupnice dur a 1 moll s příslušnými rozloženými akordy v rozsahu dvou oktáv podle zvolené školy.
1 etuda.
1 přednesová skladba z paměti.

6. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Zdokonalovat prstovou zručnost a upevňovat intonační jistotu při hře v polohách. Zvýšenou pozornost věnovat kvalitě tónu v probíraných druzích smyků. Stupňovat nároky na přednesovou stránku hry, zkvalitňování vibrata, bohatší dynamické odstínění a frázování. Podněcovat žáka k uplatnění výraznějšího hudebního projevu. Rozšiřovat hudební obzor žáka poznáváním různých slohů v sólové i skupinové hře. Vést žáka k samostatnému studiu, podporovat jeho zvědavost po poznávání hudební literatury a studovat s ním party pro ensemblovou hru ve spolupráci s ostatními učiteli.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

1. Zdokonalování prstové zběhlosti – pasážové cvičení
2. Rozšiřovat výcvik trylků a dalších melodických ozdob
3. Pokračovat ve výcviku dalších poloh a jejich výměn podle zvolené školy
4. Úvod do chromatického postupu prstů
5. Hra dvojhmatů
6. Stupnice a akordy v rozsahu jedné oktávy na jedné struně, nižší stupnice přes tři oktávy
7. Pokračovat v nácviu detaché, legáta, staccata, martelé, spiccata a jejich kombinací, přitom dbát na celkovou uvolněnost pravé ruky
8. Pokračovat ve cvičení hry z listu na snazších skladbičkách
9. Souhrn využívat pro poznávání hudební literatury (úpravy známých skladeb) a ke studiu původní komorní a orchestrální literatury

Hudební materiál

- G. Bezrukov, K. Oznobiščev : Škola dlja alta
A. B. Bruni : Škola dlja alta (V. Borisovskij)
A. Hyksa : Technická cvičení, II. díl
H. Klingensfeld : Violaschele für Violinspieler (ed. Breitkopf)
A. Kolář : Škola hry na violu, Supraphon
J. Michálek : Škola hry na violu
Országh Tivader : Brácsaiskola
R. Řeháková : Technická cvičení a etudy pro violu v 1. poloze
H. Sitt : Bratschen schule (Hermann)
H. Schredieck : Technická cvičení, I. a II. díl
F. Špindler : Viola-Technik, seš. I. a II. (výběr)
O. Ševčík : op. 1, seš. I, čís. 1-5
op. 6
všechny přepsat do altového klíče

Stupnice a akordy

dur i moll v rozsahu 1 oktávy na jedné struně.

Nejnižší stupnice dur a moll ve třech oktávách s příslušnými rozloženými akordy.

Etudy

- A. Hyksa : Etudy v první poloze
K. Moravec : Vybrané etudy a studie, díl I. a II.
F. Mazas : Etudy, op. 36
H. E. Kayser : Etudy, op. 20 (dokončení)
Wohlfahrt F. : Etudy, op. 45 (violový přepis) – výběr náročnějších etud v polohách

Přednesové skladby

Skladby menšího rozsahu :

- F. Francoeur : Rondo, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
P. Boni : Largo a allegro, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
Klassische Stücke I., II., III., Peters, 5.-7. roč.
Chrestomatija, Muzgiz Moskva, 5.-7. roč.
J. S. Bach : Siciliana, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.

J. B. Lully : Arioso, Gavotta, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
 A. Corelli : Allegro, Muzgiz Moskva
 J. Ph. Rameau : Tamburin
 Album instrumentálních skladeb (úprava Kratina) Bach, Händel, Corelli, 6.-7. roč.
 T. Giordani : Aria
 A. Lotti : Aria (Urbánek)
 K. Saint-Saëns : Labuť, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
 A. Dvořák : Dva valčíky (lidová edice), 6.-7. roč.
 M. I. Glinka : Vals, Muzgiz Moskva
 F. Liszt : Romance Oubliée, Muzica Budapest, 6.-7. roč.
 M. Ravel : Preludium, Menuett (Chrestomatija) Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
 R. Glier : Romance, Muzgiz Moskva
 D. Kabalevskij : Pochod, Muzgiz Moskva
 A. Matz : Téma s variacemi
 Chrestomatija (Prokofjev, Stravinskij, Bartók. Šostakovič, Rebikov, Hindemith), Muzgiz Moskva, 5.-7. roč.
 A. Chačaturjan : Andantino, Muzgiz Moskva
 R. Glier : Ruská píseň, Muzgiz Moskva
 A. Lvov : Melodie, Caprice, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
 D. Kabalevskij : Etuda, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
 B. Asafjev : Plameny Paříže, Muzgiz Moskva, Adagio
 E. Chadžijev : Scherzo, Muzgiz Moskva
 R. Schumann : Snění, Muzgiz Moskva
 F. Chopin : Preludium, Mazurka, Valz, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
 F. Schubert : Scherzo, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
 Ch. Turina : Andante, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
 A. Glazunov : Snění, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
 A. Chačaturjan : Valz, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
 J. V. Kalivoda : Six nocturnes, op. 186, 6.-7. roč.
 G. B. Pergolesi : Nina, Tre giorni (K. Moravec)

Sonáty :

G. F. Händel : Sonáta č. 6, Muzgiz Moskva, 6.-7. roč.
 A. Corelli : Sonáta B dur, 6.-7. roč.
 A. Corelli : Sonáta a moll, ”
 A. Corelli : Preludio z 8. sonáty
 H. Purcell : Sonáta g moll, III.-IV. část Chrestomatija
 B. Marcello : Sonáta F dur, I.-II. část ”

Koncerty :

A. Vivaldi : Koncert C dur, Muzgiz Moskva
 G. F. Telemann : Koncert C dur (Polské vydání), 6.-7. roč.

Cvičení souhry :

A. B. Bruni : 3 sešity duet pro housle a violu
 I. Pleyel : 6 malých duet, Peters
 W. F. Bach : 3 dueta, Breitkopf, 6.-7. roč.
 J. S. Bach : Canon pro 2 violy, 6.-7. roč.
 J. S. Bach : Invence, Malá preludia, Aria, Muzgiz Moskva
 J. Kř. Vaňhal : Snadná tria (2 housle, viola) SNKL, 6.-7. roč.

V. Blažek : Malá instruktivní suita, Panton, 6.-7. roč.

Za školní rok nastudovat 6-8 etud odlišného charakteru, nejméně 2 přednesové skladby menšího a 1 skladbu většího rozsahu s použitím výměny poloh.

Postupová zkouška

1 stupnice dur a 1 moll s příslušnými rozloženými akordy v rozsahu 2 oktáv podle zvolené školy.

1 etuda

1 přednesová skladba z paměti

7. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

V 7. ročníku hry na violu se uzavírá základní hudební vzdělání žáka. Proto nerozšiřujeme samoučelně studijní problémy o další technické prvky, ale utvrzujeme a zkvalitňujeme ty dovednosti a návyky, které žák potřebuje k udržování potřebné zručnosti a tónové kultury ke zvládnutí hraného repertoáru. Věnujeme pozornost používání houslového (G) klíče ve vyšších polohách a kombinaci všech smyků navzájem.

Věnovat pozornost intonační jistotě a přesnosti ve hře ve všech polohách a dodržovat hlavní zásady při interpretaci skladeb různých žánrů a stylů jak v sólové hře, tak ve skladbách komorních. K tomu účelu zařazovat do vyučování při vhodných příležitostech též ukázky nahrávek vynikajících interpretů. Učíme žáka samostatnému studiu lehčích skladeb poznáním nácvikových způsobů (analýza, syntéza) a kritickému hodnocení vlastního výkonu a podněcujeme k výraznému hudebnímu projevu. Získané dovednosti by měly být dostatečným základem k tomu, aby žák mohl s úspěchem na ně navázat při studiu na II. stupni ZUŠ. Nebude-li žák pokračovat ve studiu, aby byl schopen uplatnit se v souborech zájmové umělecké činnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

- 1/ Zdokonalovat hru v polohách a jejich výměny. Dbát na intonační čistotu a kvalitu tónu.
- 2/ Osvojit si zručnost v čtení houslového klíče (G) ve vyšších polohách.
- 3/ Výcvik spiccata a tříbit kombinace poznávaných smyků.
- 4/ Zkvalitnění vibrata ve spojení s dynamikou.
- 5/ Zdokonalování hry dvojhmatů.
- 6/ Durové a mollové stupnice a jejich rozložené akordy ve 3 oktávách v rychlejším pohybu.

Hudební materiál

G. Bezrukov, K. Oznobiščev : Škola dlja alta

A. B. Bruni : Škola dlja alta (V. Boriševskij)

A. Hyksa : Technická cvičení, II. díl

A. Kolář : Škola hry na violu, Supraphon

J. Michálek : Škola hry na violu

H. Schradieck. Technická cvičení, II. díl

O. Ševčík : op. 1, seš.2

op. 2

op. 6

op. 8
všechno přepsat do altového klíče

Stupnice a akordy

dur a moll v rozsahu třech oktáv v jednoduchých tahových a rytmických obměnách.

Etudy

F. Mazas : Etudy op. 36 (výběr)
K. Motavec : Vybrané etudy a studie, díl I. a II. (Kreutzer, Mazas) – výběr
J. Palaschko : 24 melodických etud, op. 77 (výběr, Muzgiz Moskva)
J. Dont : 24 přípravných cvičení k etudám Kreutzera a Rodeho, op. 37 (vyd. Hoffmeister) –
výběr

Přednesové skladby

Skladby menšího rozsahu :

S. Galectti : Largo (Klass. Stücke II)
P. Fiocco : Allegro, Muzgiz Moskva
Klassische Stücke I., II., III. (náročnější skladby)
A. Ljadov : Melodie, Caprice, Vals
O. Jeremiáš : Elegie (Hud. odd. Práce)
J. Zich : elegie (Artia Praha)
M. Marais : Starofrancouzské tance (náročnější)
S. Cincadze : Romance, Muzgiz Moskva
M. I. Glinka : Nocturno, Mazurka, Muzgiz Moskva
Raff J. : Cavatine, Peters Leipzig
J. Palaschko : Allegro animato, Muzgiz Moskva
V. Mosjukov : Toccata „
Chrestomatija, Muzgiz Moskva, 5.-7. roč. výběr náročnějších skladeb
G. Tartini : Sarabanda (úprava Lepilova)
B. Marcello : Scherzando (úprava Lepilova)
A. Glazunov : Španělská serenáda (úprava E. Strachova)
Davidov K. : Romance, op. 23 (úprava V. Boriskovský)
H. Sitt : Albumblätter, op. 39 (výběr náročnějších skladeb)
L. v. Beethoven : Menuet (úprav Bezrukova)

Sonáty :

G. F. Händel : Sonáta C dur pro violu da gamba (ed. Schatt), 7. r. – II. st.
G. F. Händel : Sonáta č. 2, 3, 4, Muzgiz Moskva
H. Eccles : Sonáta g moll, Peters
G. F. Telemann : Sonáta e moll, Litolff
Hammer X. : Sonáta č. 4, Peters
D. Dortňanskij : Sonáta
O. Gerster : Sonáta, Breitkopf
J. Feld : Malá sonatina, Supraphon
F. Geisler : Sonatina, Breitkopf

Koncerty :

G. F. Telemann : Koncert G dur (polské vydání)
B. Seidmann : Concertino č. 1, Muzgiz Moskva
G. Hamburg : Koncert, I. část, Muzgiz Moskva

I. Chandoškin : Koncert C dur, I. a II. část
A. Vivaldi : Koncert C dur (úprava M. Rejtich)

Cvičení souhry
viz 5. a 6. ročník

Za školní rok probrat 5-6 etud odlišného charakteru, 1 koncert (část) nebo sonátu.

Závěrečná zkouška

1 stupnice dur a 1 moll s příslušnými rozloženými akordy v rozsahu tří oktáv.

2 etudy

1 přednesová skladby (např. sonáta, concertino, event. koncert)

Obsah 1. – 3. části

Charakteristika hudebního oboru	2
Učební plán č. 3 : hra na housle, violu, violoncello; pro žáky od 7 let	3
Učební osnova hry na housle	4
Učební osnova hry na violu	18

*2. část
pokračování*

Učební osnova hry na violoncello	1
Učební plán č. 3 Hra na housle, violu, violoncello pro žáky od 7 let; délka studia 7 let	2
Učební plán č. 4 Hra na kontrabas pro žáky od 10 let, délka studia 4 roky	11
Učební osnova hry na kontrabas (varianta pro starší začátečníky)	14
Učební osnovy hry na smyčcové nástroje pro II. stupeň na ZUŠ.....	18
Učební plán č. 12 (studijní zaměření : komorní, souborová a orchestrální hra).....	18
Hra na housle a violu	20
Hra na violu	26
Hra na violoncello	28
Hra na kontrabas	33

*3. část
dokončení*

Učební plán č. 15 : studijní zaměření příprava ke studiu na VŠ	1
Hra na housle nebo violu	2
Hra na violu	4
Hra na violoncello	5

Učební plán č. 16 : Příprava ke studiu na SOŠ, PF a FF	7
Učební osnovy rozšířeného vyučování na I. stupni ZUŠ	10
Učební plán č. 19 : Hra na housle, violu a violoncello	11
Hra na housle nebo violu	12
Hra na housle	13
Hra na violu	17
Hra na violoncello.....	19
Učební plán č. 20 Hra na kontrabas	23
Učební osnova souborové hry (houslový soubor)	26
Učební osnova hry v dechovém souboru (orchestru)	28
Učební osnovy pro hru v orchestru	31
Učební osnovy komorní hry na I. stupni ZUŠ	34